

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Rahvusliku käsitöö osakond

Rahvusliku tekstiili õppekava

Kärt Aedviir

NÕELTEHNIKAS MEESTEMÜTSIDE KOLLEKTSIOON

Lõputöö

Juhendaja: Ave Matsin

Kaitsmisele lubatud.....

Viljandi 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEHNIKAD	7
1.1. Nõeltehnika.....	7
1.2. Pronksspiraalid.....	9
2. MEESTEMÜTSIDE KOLLEKTSIOON	10
2.1. Punane müts	12
2.2. Pruun müts	16
2.3. Sinine müts	19
2.4. Tumehall müts	23
2.5. Hall müts	26
2.6. Hinnakalkulatsioon.....	30
KOKKUVÕTE	32
KASUTATUD MATERJALID	34
LISAD	35
Lisa 1. Inspiratsiooniallikad	35
Lisa 2. Kavandid.....	39
Lisa 3. Mütside joonised.....	41
Lisa 3.1. Punase mütsi joonised.....	41
Lisa 3.2. Pruuni mütsi joonised.....	43
Lisa 3.3. Sinise mütsi joonised.....	44

Lisa 3.4. Tumehalli mütsi joonised.....	46
Lisa 3.5. Halli mütsi joonised.....	47
Lisa 4. Fotod mütsidest.....	49
SUMMARY	52
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	53

SISSEJUHATUS

Käesoleva töö käigus valmib kollektsioon viiest nõeltehnikas valmistatud meestemütsist. Nõeltehnika on Eestis väga vana ja peaaegu unustatud tehnika, mis on tänu arheoloogiale, käsitöö- ja ajaloo huvilistele taas kasutusele võetud. Kollektsioon mütsidest valmib meestele, kuna pean oluliseks väärtustada Eesti mehi ja tahan käesoleva tööga tuua esile nende ilu.

Nõeltehnika avastasin ma enda jaoks esimest korda aastal 2008, kui ma Haapsalu taaskehastajate klubiga Rotelevik tihedamalt suhtlema hakkasin. Seal õpetas mulle seda tehnikat Marika Matvei, kes on ka Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia vilistlane kultuurikorralduse erialalt. Klubis õpetasid vanemad tüdrukud noorematele olulisi oskusi, sealjuures ka enda rõivastuse valmistamiseks vajalikke tekstiilitehnikaid. Väga palju oli mul ka õppida Viivika Riielilt, Läänemaalt pärit taaskehastajalt ja muinasaja huviliselt, kellele meeldib muude tekstiilitehnikate kõrvalt ka väga nõeltehnikat teha. Saame ikka aegajalt erinevatel üritustel kokku ja vahetame kogemusi. Nõeltehnikaga puutusin kokku ka TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias, kus Ave Matsin, akadeemia õppejõud ja osakonna juhataja, õpetas nõeltehnikat vastavasisulise õppeaine raames. Selles tunnis õppisin nõelkudumise erinevaid tehnikaid tundma ning otsisin mitmekülgseid vormilisi lahendusi.

Nõeltehnikat tuntakse Eestis vähe. On inimesi, kes sellega igapäevaselt tegelevad, kuid paljud ei tea, et meil nii arhailine ja huvitav käsitöötehnika eksisteerib. Avalikes kohtades sokke nõeludes on ikka küsima tulnud: „Mida sa heegeldad?“ Nõeltehnika tutvustamiseks korraldatakse aegajalt töötubasid, kus saab selgeks esimesed pisted ja nõelumise algtõed. Nõeltehnikas valmistatud esemeid leidub ka kauplustes, internetipoodides ja laatadel. Võrreldes teiste tehnikatega, nagu kudumine või heegeldamine, on teadmine ja oskused nõeltehnikast vähemuses.

Töö eesmärk on järgi proovida, ka nõeltehnikas valmistatud mütse on mõttekas teha toodeteks, mis on müügile suunatud või saab neid mõnel pedagoogilisel eesmärgil kasutada. Lisaks töö üldisele eesmärgile, on mul selle töö juures ka isiklik eesmärk arendada ja täiendada oma nõeltehnika oskusi. Valisin valmistatavateks esemeteks mütsid. Kindaid ja sokke olen nõelunud, kuid mütse ei olnud ma siiani veel nõeltehnikas valmistanud. Poolkerakujulise mütsi valmistamine on lihtne, kuid keerukamate lõigetega mütside jaoks peab nõeltehnikat piisavalt tundma, et mütsid tuleksid sellised, nagu soov on. Tehakse üldiselt kas siis lihtsaid ümaraid või väikeste kõrvaklappidega mütse. Nõeltehnika võimaldab luua erinevaid vorme ja kujusid, mida teiste tekstiilitehnikatega on raskem saavutada. Seda silmas pidades valin igale mütsile huvitava ja praktilise kuju. Valin igale mütsile erineva tehnika, mis jätab iga mütsi isesuguse tekstuuriga ning kaunistuseks valin pronksspiraalid. Töö valmimise käigus soovin omandada erinevad võtted ja tehnikad, et kavandatud kujudega mütse edukalt teostada.

Eestikeelset kirjandust nõeltehnika kohta on väga vähe ja üksikud eksemplarid on erakätes. Käesolevas töös kasutasin M. Haraldi uurimust „Ancient Danish textiles from bogs and burials,“ mis on väga põhjalik ja sisaldab korralikke jooniseid ja pilte erinevate nõelkudumise tehnikate kohta. Taolisi skeeme, milles oleks piste kaupa ära näidatud kasvatamised ja kahandamised, ma ei leidnud. Parema arusaadavuse huvides on sellised joonised väga vajalikud, mistõttu koostas need ise (vaata jooniseid 2 ja kolm, lk 11). Koostas ka joonised, kus on nõelumine välja toodud ridade kaupa (vaata jooniseid lisas 3, lk 41). Selliste jooniste abiga saab näha, mis hetkest on teatud kuju saamiseks erinevaid võtteid kasutatud. Kasutasin ka Eesti Muuseumite veebivärvavat MUIS-i, kust leiab mõningaid illustreerivaid fotosid säilinud nõeltehnikas kinnastest. Kaunistusteks kasutatavate pronksspiraalide kohta on kirjandust natuke rohkem. Kasutasin M. Mägi tööd „At the Crossroads of Space and Time. Graves, Changing Society and Ideology on Saaremaa (Ösel), 9th–13th centuries AD“ ja R. Rammo peaseminaritööd „Pronksspiraalkaunistused rõivastel Eesti haualeidude põhjal 11. – 14./15. Sajandil.“ Mütside kuju leidmise inspiratsiooniks vaatasin läbi mitmeid rõiva-ajaloo raamatuid. Kasutasin neist M. Leventoni (2008), E. Thieli (1980) ja A. Racineti (2009) raamatuid. Neis sisalduvad illustreerivad materjalid osutusid vägagi kasulikeks ning neid oli võimalik ka kavandamisel kasutada.

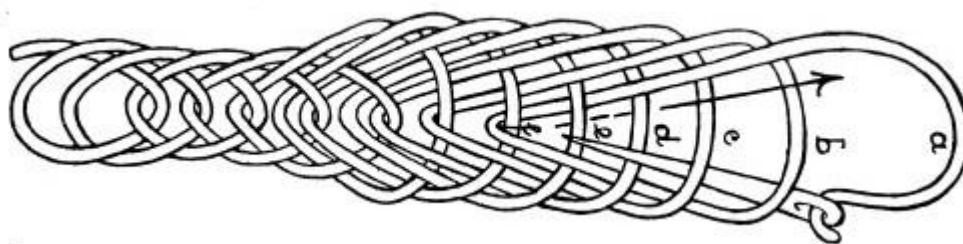
Lõputöö kirjalik osa on jaotatud kahte ossa. Esimese osa pealkiri on „Tehnikad“ ja räägib nõeltehnika ja pronksspiraalide valmistamise iseloomust, ajaloost ja kasutusvaldkonnast. Teise osa pealkiri on „Meestemütside kollektsioon“ ja see osa räägib Lõputöö praktilise osa ehk

mütside teostamisest. Peatüki alguses on ära toodud inspiratsiooniallikad ja kirjeldatud mütside üldisi ja ühiseid omadusi. Järgnevalt on alapeatükkidena lahti seletatud mütside valmistamise kirjeldus. Peatüki lõpus on kokkuvõttev alapeatükk materjali- ja ajakulust ning hinna kalkulatsioon.

1. TEHNIKAD

1.1 Nõeltehnika

Nõeltehnika on tekstiilse materjali valmistamise tehnika ühe nõelaga. Kude tekib lõnga spiraalselt põimimisel. Erinevaid põimimise viise on mitmeid, mis kõik jätavad erineva pinnamustri, olenevalt sellest, kuidas lõng omavahel põiminud on. Levinuim põimimisviis, mida tänapäeval kasutatakse, on Margrethe Haldi jaotuste järgi nõelumise tüüp IVa.

Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IVa (Joonis: Hald 1980)

Nõeltehnikat tehakse ühe suurema puust, luust või metallist nõelaga. Nõela taha võetakse suurem kogus lõnga, mille ühest otsast hakatakse põimima ringe. Iga järgnev ring põimitakse spiraalselt eelnevate ringide vahele. Et selliseid ridu omavahel ühendada, tuleb iga kord enne järgmist ringi nõeluda läbi eelmise rea olemasoleva aasa (vaata lisa 3.5. joonis 1, lk 47). selline tehnika võimaldab teha kangasse erinevaid vorme, mida teiste tekstiilitehnikatega on raskem saavutada. Kahandamine ja kasvatamine on üks viis kangast vormida. Kahandamiseks tuleb ühendavaid aasasid eelneva koe küljest võtta mitu korruga, kasvatamiseks teed aga ühte aasa mitu uut ringi (vaata jooniseid 2 ja 3, lk 11). Teine vormimise võimalus on see, et kudet saab igas kohas lõpetada ja uuesti alustada (vaata jooniseid 2 ja 3, lk 11). Selliseks tegutsemiseks annab võimaluse tehnika eripära, et kudet saab nõeluda nii ühtseks kangaks, kui ka eraldiseisvateks

ribadeks. Nõeltehnika on sobilik väikeste soojade esemete tegemiseks. Kude jääb paks, tihe ja tänu ringsele valmistamisviisile ei hargne. Suuremate esemete tegemiseks ei ole see kõige sobivam, kuna võtab rohkem aega ja materjali, kui mõni teine tekstiili valmistamise tehnika.

Nõeltehnika oli valdavalt levinud muinasajast keskajani (valdavalt 8. – 14. sajand) Islandil, Norras, Rootsis, Soomes, ka Taanis, Eestis, Ingerimaal, Kagu-Euroopas, Iraanis ja Euroopas. Leide on ka Egiptusest, araabia maadest, Peruust ja Uus-Guineast. Norras on nõeltehnika olnud pikaajaliseks traditsiooniks, mida kasutatakse tänapäevani. Enamasti on nõeltehnikas tehtud sokke kindaid ja piimakurne. On ka tehtud mütse, kotte ja susse. Materjaliks on kasutatud lambavilla, koeravilla, linast, lehma- ja hobusejõhve. (Hald, M. 1980, lk 298-310)

Eestis on nõeltehnikat kasutatud muinas- ja keskajal (valdavalt 8. – 14. sajand). Nõeltehnika traditsioonid on kohati säilinud ka tänapäevani. Nõeltehnikas esemete valmistamise ja kasutamise traditsioon on säilinud vanemates pulmatraditsioonides, kus veimevakast võis leida ühe paari nõeltehnikas valmistatud kindaid. Üheks näiteks on need Eesti Rahva Muuseumis paiknevad kindad (vaata lisa 1 pilt 6, lk37) mille kohta on kirjas nii: „Neid viltisi hoiti vanal ajal pruudi veimevaka peal, et kuri kallale ei saaks“ (MUIS). Rohkem saab uurida pulmatraditsioonidest Jüri Peetsi magistritööst (1992). Nõeltehnika kohta on lõputöö teinud ka Maarja Sohv (2004), kus ta arendab välja erinevaid kotte. Nõeltehnika on Eestis peaaegu et unustatud tehnika, mis taas esile tõusma hakkab, tänu uutele õpetajatele, kes seda levitavad. Põhiline seltskond, kes sellise tehnikaga tegeleb, on käsitöölised, taaskehastajad ja ajaloo huvilised, kes uurivad vanu tehnikaid ja tekstiile ning proovivad neid taastada, selgitada ja järgi teha. Nõeltehnikat õpetatakse ka TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ning erinevates kutsehariduskoolides nagu Haapsalu Kutsehariduskeskuses Marju Heldemaa juhendamisel. Huviliste ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia vilistlaste poolt korraldatakse ka mitmeid nõeltehnika ringe ja õpitubasid. Selle aasta alguses toimusid kolmed erinevad nõeltehnika kursused: Eesti Põllumajandusmuuseumis Signe Rätsepso ja Janne Vaabla juhendamise all, Eesti Rahvakunsti klubis Maris Rosenthali juhendamise all ja Allikamaja Käsitöökeskuses Astri Kaljuse ja Monika Hindi juhendamise all, kus sai valmistada ka nõelumiseks tarvilikku luunõela.

1.2 Pronksspiraalid

Kollektsiooni kuuluvad mütsid on kaunistatud pronksspiraalidega. Pronksspiraalkaunistused on kaunistused, mis koosnevad pronkstraadist keeratud spiraalidest. Pronksi sulameid, mida kasutati, oli erinevaid, näiteks üks levinud sulam on messing (Tomanterä 2003). Materjal, millega spiraalid mustritesse põimiti, olid villane lõng ja hobusejõhv. Harva on kasutatud ka linast või kanepist nõõri (Tomanterä 2003). Vanim pronksspiraalidega kaunistamise viis on neid keena kaelas kanda. Kangast kaunistati pronksspiraalidega erinevatel viisidel, neid kas kooti kohe kanga sisse või õmmeldi eelnevalt põimitud kujundid kanga peale. Spiraalidega kaunistati erinevaid riideesemeid, nagu sõbasid, peakatteid, pealistrõivaid, seelikuid, kuubesid, sääremähiseid ning ka võid (Tomanterä 2003).

Kaunistamisviis pronksspiraalidest põimitud kujunditega oli levinud just läänemeresoomlaste hulgas: eestlased, soomlased, karjalased, vadjalased ja liivlased. Skandinaavlased ja slaavlased selliseid põimitud kaunistusi ei kasutanud. Eestis olid spiraalkaunistused levinud muinasajast keskajani. Spiraalidega kaunistatud rõivaesemeid kandsid nii mehed, naised, kui ka lapsed, kuid valdavalt naised ja lapsed. (Mägi 2002 lk 111-113; Tomanterä 2003)

Ka pronksspiraalide kasutus on tänapäevaks kadunud ja taasleitud tehnika. Osad 19. sajandist pärit spiraalid on säilinud Eesti Rahva Muuseumi kogudes. Selliste kaunistuste jääke näeme me ka arheoloogiliste kaevamiste tulemusena. Rohkem on Pronksspiraalidest kirjast Astri Kaljuse lõputöös (2004) ja Riina Rammo peaseminaritööst (2005). Praeguseks on Eestis käsitöölisi, kes on pronksspiraalide valmistamise tehnika endale omaks võtnud ja tutvustavad seda ka teistele. ERMi näitusemajas on 07.02-30.08.2015 üleval Jaana Ratase ja Riina Rammo koostatud näitus „Pronksspiraalidest vaselisteni”, kus külastajad saavad näha kahte kõige uuemat rekonstruktsiooni naise rõivakomplektist, mis on rikkalikult kaunistatud spiraalikestest mustritega. Need on valminud Kukruse (12. sajandi lõpp) ja Siksälä matuste (14. sajand) leidude põhjal.

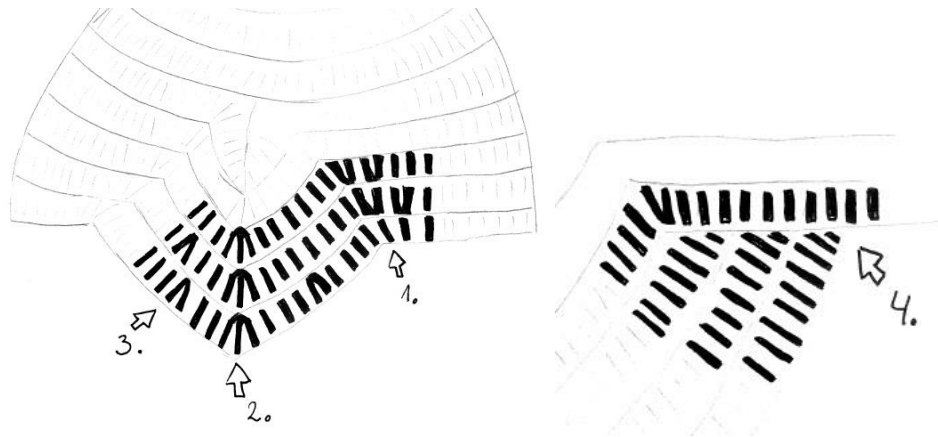
2. MEESTEMÜTSIDE KOLLEKTSIOON

Käesolev mütside kollektsioon on valmistatud meestele, kes peavad käsitööst lugu, austavad vanu traditsioone ja esivanemate tarkusi. Mütsid on valmistatud---, nõeltehnika ja pronksspiraalkaunistused. Need tehnikad annavad mütsidele ja nende kandjatele erilise hõngu. Kollektsioon mütsidest valmib just meestele, kuna pean oluliseks väärtustada Eesti mehi. Tihtipeale jäävad meesterahvastele valmistatavad rõivaesemed naiste omadega võrreldes tagaplaanile. Arvan et mehi tuleks rohkem hoida ja väärtustada, seetõttu tahan käesoleva tööga esile tuua meeste loomuliku ilu.

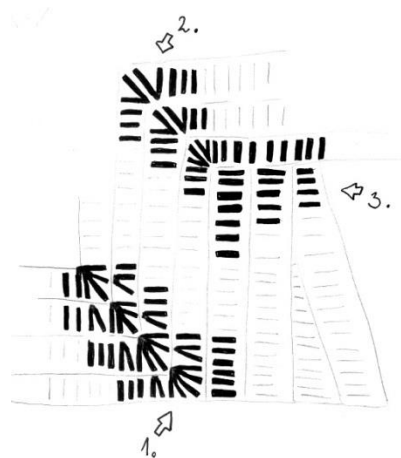
Mütside kuju eeskujuks võtsin ajaloolised teravatipulised peakatted, nagu mütsid, tanud, kiivrid ja kapuutsid. Keskaja Euroopas olid koonilised ja teravatipulised peakatted üpriski levinud. Seda oli näha kapuutsides (vaata lisa 1 pilt 2, lk 36) sõjameeste kiivrites (vaata lisa 1 pilte 1, 3, 4, ja 5, lk 35-37) ja isegi vaimulike peakatetes (vaata lisa 1 pilt 1, lk 35). Kiivrite kujud olid mõnikord eriti veidrad, ülespoole kaardu kaelasosade ja koonusjate näokaitsetega (vaata lisa 1 pilt 5, lk 37). (M. Leventon 2008; E. Thiel 1980; A. Racinet 2009)

Mütsid on kõik pealaelt koonusja kujuga ja otsast terava tipuga (vaata lisa 4, lk 49). Nõeltehnikaga ringselt mütsi pealaelt alustades on alati risk, et tekitab mütsile kahe esimese reaga nibukujulise tipu, kui sa seda sinna teha ei taha. Nõeltehnika sarnaneb oma kasvatamise ja kahandamisega veidi heegeldamisele või kudumisele, kus kasvatamiseks tuleb ühte aasa teha mitu uut ja kahandamiseks võtta mitu üheks kokku või mõni aas vahele jätta. Kui nõeltehnikaga ringselt alustada, tuleb esimestel ridadel pidevalt kasvatada, et valmistatavale esemele laiust anda. Kui mitu korda ringide peal kasvatada, et soovitud kuju saada, on aga iga lõnga, koe ja kuduja käekirja puhul erinev. Nõeltehnikat tuleb teha tunde järgi, ehk peab oskama ennustada, kuidas ese välja tuleb, kui ühte või teistmoodi nõeluda. Kasutasin nibu tekkimise omadust ära ja tegin meelega mütsidele teravad tipud. Mütse kavandades mõtlesin nõeltehnikale omastele vormiloomise võimalustele, tehes mütsid kõrvaklappide või kaela kaitsva tagaosaga. Proovisin

luua iga mütsi välimuselt huvitava ja ainulaadse kujuga, samas praktilise ja mugava. Kaks mütsi on erinevate kõrvaklappidega, kaks kaela peale ulatuva pikema osaga, üks lihtsam sirge servaga müts (vaata lisa 4, lk49). Mütsidel on kõik erinevad väljaulatuvad osad teravatipulised, nagu nende pealael olevad tipudki. Mütside valmistamise abiks ja nõeltehnika erinevate võtete mõistmiseks tegin joonised (vaata joonis 2 ja 3), kuna varem selliseid pole tehtud.

Joonis 2. Kasvatamised ja kahandamised viidetega 1-3 (Joonis: Kärt Aedviir)

Joonis 3. Kasvatamised ja kahandamised viidetega 1-3 (Joonis: Kärt Aedviir)

Värvilt ja tehnikalt on iga müts erinev, kuid koos mõjuvad nad kollektsioonina. Et nõeltehnikat korralikumalt tundma õppida, valisin ka igale mütsile erineva tehnika. Iga tehnika jätab erilise pinnatekstuuri, mis on mõlemalt poolt vaadatuna erinev. Värvide valisin maalähedased ja muinasajale omased. Muinasajal värviti lõngu taimedega, seega on toonid tuhmid kuid sügavad. Pruunid ja hallid värvitoonid olid looduslikult olemas ja neid ei pidanud värvima kuid just need toonid on taimedest kõige lihtsamini kättesaadavad. Sinised ja punased olid väga ilusad ja kallid värvid, mida seostati rikkusega, kuna nende värvimine oli vaevarikas ja ajanõudlik töö. Värvide

sobivad kokku nii omavahel kui ka erinevate rõivastustega, mida mehed muinasajal ja ka tänapäeval kanda võiksid.

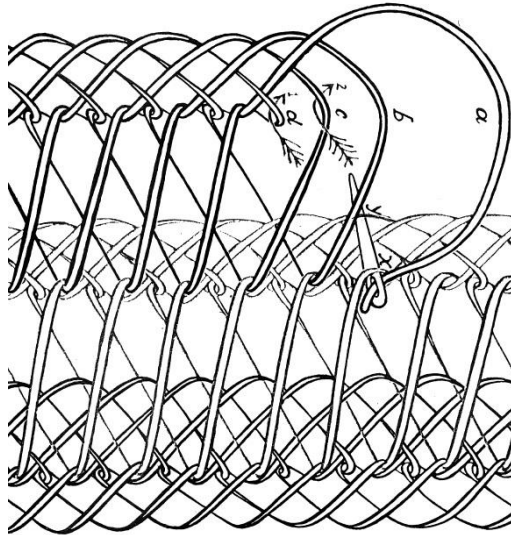
Kaunistuseks valisin pronksspiraalid, mille kasutusaeg paigutub samasse aega, kui nõelteknikagi. Sellisel kaunistusviisil on väga palju mustrite põimimise ja paigutuse võimalusi. Kasutasin kuut erinevat põimitud kujundit (vaata jooniseid lisa 3, lk 41-48), mille põimimise viisid on inspireeritud erinevatest muinasaegsetest pronksspiraalkaunistuste leidudest (vaata lisa 1 pilte 7 ja 8 lk 38). Spiraalid on 0,5mm messingtraadist, seega on need värvilt kollased, nagu kuld. Spiraalide kokkupõimimiseks kasutasin eredamat punast ja sinist.

2.1 Punane müts

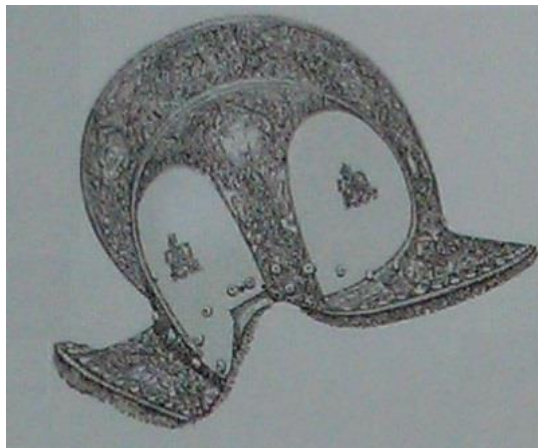
Pilt 1. Punane müts (Foto: Sandra Urvak)

Punase mütsi puhul kasutasin Margrethe Haldi jaotuste järgi nõelumise tüüpi IIc, mis on näha joonisel 4. Selle tehnika eripärad on, et kude on teistest tunduvalt paksem ja nõelumine võtab rohkem aega. Selle tehnika puhul kinnitub kude eelmise rea kahte kohta: rea keskele ja serva. Teiste puhul kinnitub kude rea serva.

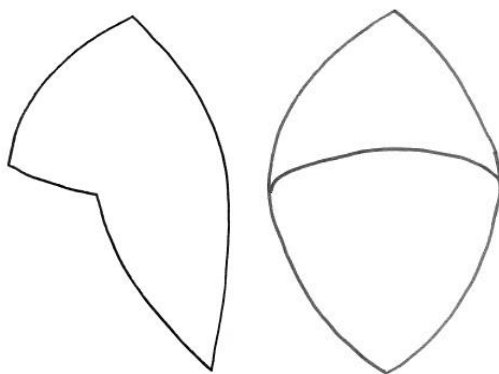
Joonis 4. Nõeltehnika tüüp IIIc (Joonis: Hald 1980)

Punase mütsi lõike inspiratsiooniks võtsin A. Racineti(2009) rõiva ajaloo raamatust ühe 16. sajandi kiivri kuju (vaata pilti 2).

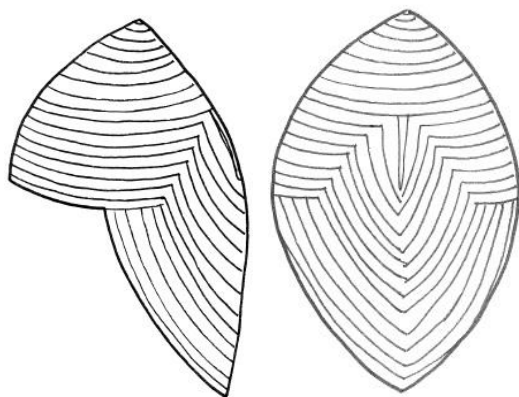
Pilt 2. Punase mütsi lõike inspiratsiooniallikas, 16. sajandi kiiver (Allikas: A. Racineti 2009)

Punane müts on lõikeliselt kukla pealt kolmnurkselt allapoole ulatuva osaga (vaata joonist 5). Väljaulatuv osa algab kõrvade juurest ja lõppeb turjal. Kõrvad ei ole täielikult kaetud, selle asemel on kael soojas.

Joonis 5. Punase mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

Mütsi lõige nõelumisridade kaupa on toodud välja joonisel 6. Mütsil kasutatavad kahandamised ja kasvatamised on välja toodud joonisel 2, lk 11.

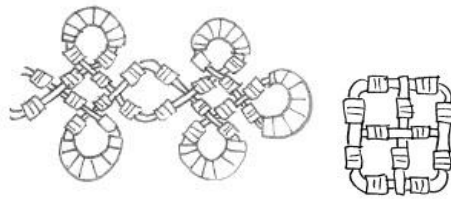
Joonis 6. Punase mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Punasele mütsile pronksspiraalkaunistuste valmistamisel lähtusin Riina Rammo (2005) peaseminaritööst ühe Lõhavere leiu, mis on välja toodud pildil 3.

Pilt 3. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks punasele mütsile. Pronksspiraalvõrgend Lõhavere leiust (R. Rammo 2005)

Kasutasin selle mütsi peal pronksspiraalidest kaunistusi, mis on joonistena välja toodud joonisel 7 ja fotona pildil 4.

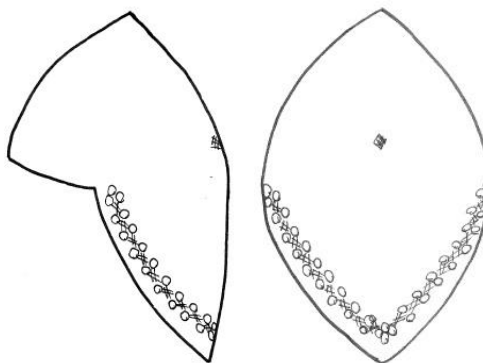

Joonis 7. Punase mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Allikas: Kärt Aedviir)

Pilt 4. Punase mütsi peal olevad pronksspiraalkaunistused (Foto: Sandra Urvak)

Punase mütsi puhul paigutasin spiraalidest kaunistused, nagu on välja toodud joonisel 8. Kaunistuste paigutust näeb ka pildilt 1.

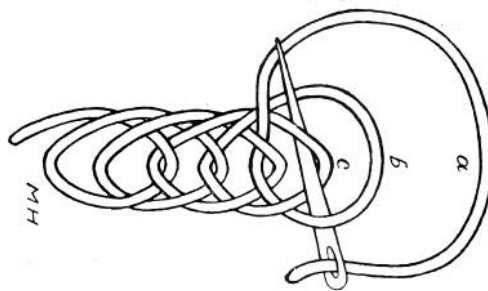
Joonis 8. Kaunistuste paigutus punasel mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Allikas: Kärt Aedviir)

2.2 Pruun müts

Pilt 5. Pruun müts (Foto: Sandra Urvak)

Pruuni mütsi puhul kasutasin nõelumise tüüpi IIa, mis on näha joonisel 9. Selle tehnika puhul tuleb kude õhem, kui teiste tehnikate puhul.

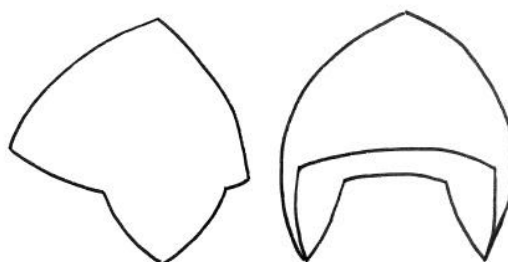
Joonis 9. Nõeltehnika tüüp IIa (Allikas: Hald 1980)

Pruuni mütsi lõike inspiratsiooniks võtsin A. Racineti(2009) rõiva ajaloo raamatust ühe 16. sajandi kiivri kuju (vaata pilti 6).

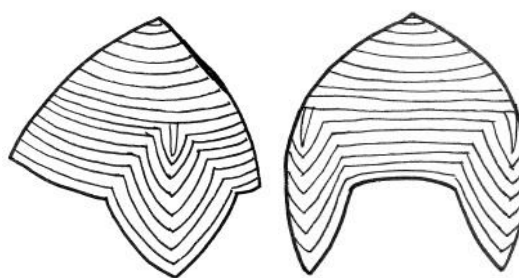
Pilt 6. Pruuni mütsi lõike inspiratsiooniallikas, 16. sajandi kiiver (Allikas: A. Racineti 2009)

Pruun müts on lihtne väikeste teravatipuliste kõrvaklappidega müts (vaata pilt 5 ja joonist 10). Kõrvaklapid on sarnase kujuga, nagu punase mütsi kuklaosa (vaata pilt 1 ja joonis 4).

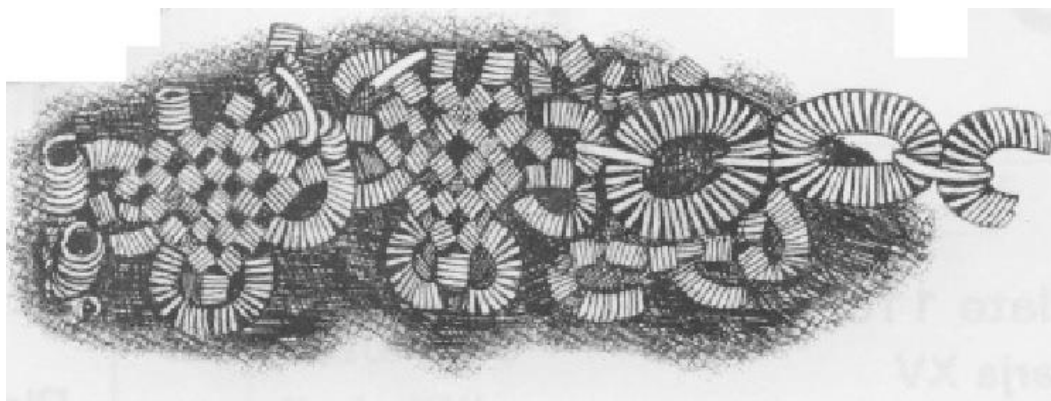
Joonis 10. Pruuni mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

Mütsi lõige ridade kaupa on toodud välja joonisel 11.

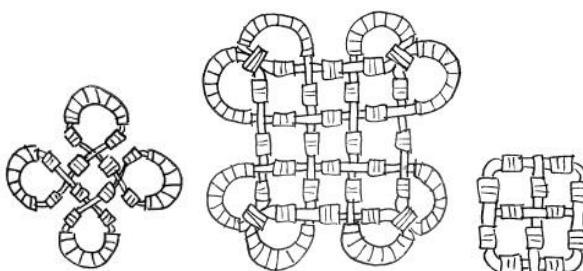
Joonis 11. Pruuni mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Pruunile mütsile pronksspiraalkaunistuste valmistamisel lähtusin Mägi uurimustöös (2005) ühest Saaremaa leiust, mis on välja toodud pildil 7.

Pilt 7. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks pruunile mütsile. Põimitud pronksspiraalid Saaremaalt (Mägi 2002)

Kasutasin käesoleva mütsi peal pronksspiraalidest kaunistusi, mis on välja toodud joonisel 12 ja pildil 8.

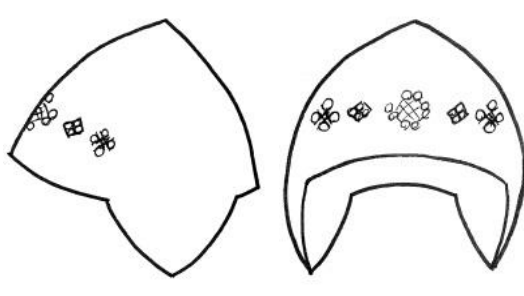

Joonis 12. Pruuni mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

Pilt 7. Pruuni mütsi peal olevad pronksspiraalkaunistused (Foto: Sandra Urvak)

Pruuni mütsi puhul paigutasin spiraalidest kaunistused, nagu on välja toodud joonisel 13 ja pildil 5.

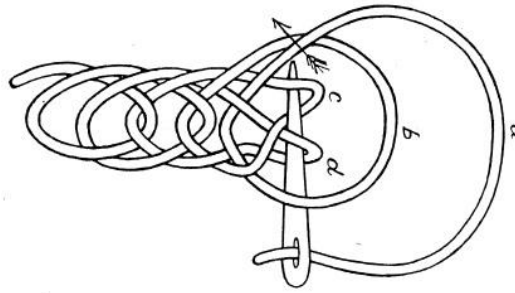
Joonis 13. Pronksspiraalkaunistuste paigutus pruunil mütsil, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

2.3 Sinine müts

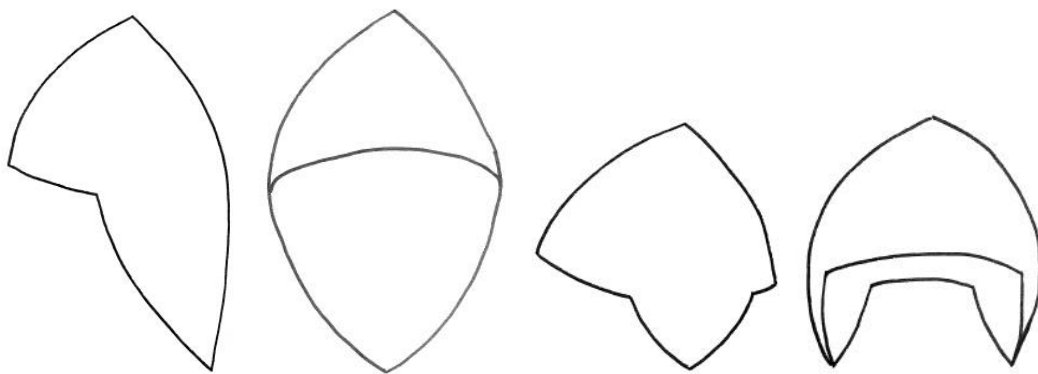
Pilt 8. Sinine müts (Foto: Sandra Urvak)

Sinise mütsi puhul kasutasin nõelumise tüüpi IIb, mis on näha joonisel 14. See tehnika on väga sarnane punase ja tumehalli mütsi tehnikatega (vaata joonist 4 lk 13 ja joonist 20 lk 23).

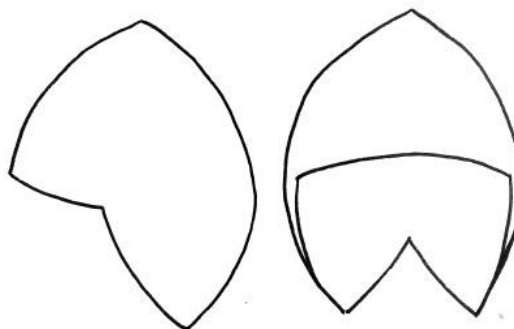
Joonis 14. Nõeltehnika tüüp IIb (Joonis: Hald 1980)

Sinise mütsi lõike kombineerisin punase ja pruuni mütsi lõigetest, mida näeb joonisel 15.

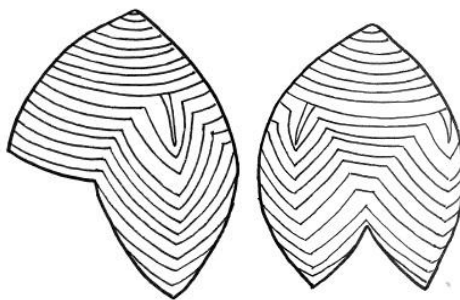
Joonis 15. Sinise mütsi lõike inspiratsiooniallikad. Punase ja pruuni mütsi lõiked, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

Sinise mütsi lõige on väga sarnane pruuni mütsi lõikega (vaata joonist 15), kuid veidi suuremate kõrvaklappidega. Müts on lõikelt ka sarnane punase mütsiga (vaata joonist 15), kuna kõrvaklapid katavad ka Kõrvaklapid saavad selja taga kuklal omavahel kokku ja on nii suured, et hoiavad ka kaela soojas. Sinise mütsi lõige on näidatud joonisel 16.

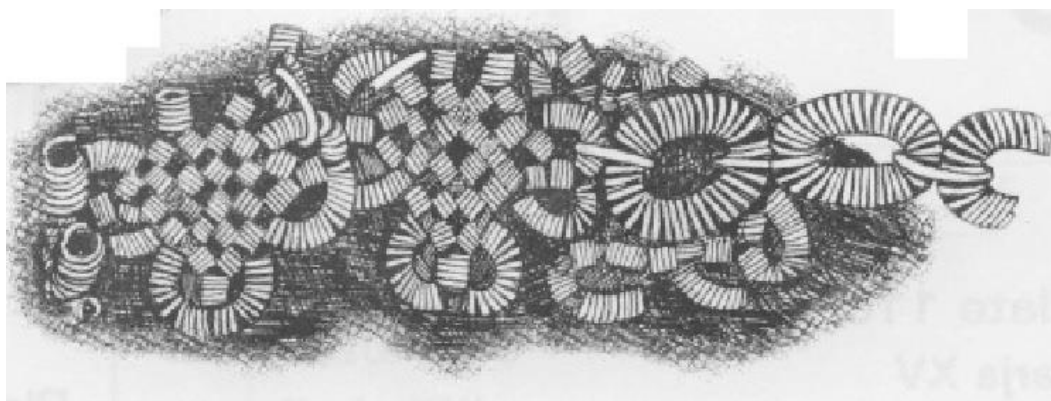
Joonis 16. Sinise mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

Mütsi lõige ridade kaupa on toodud välja joonisel 17.

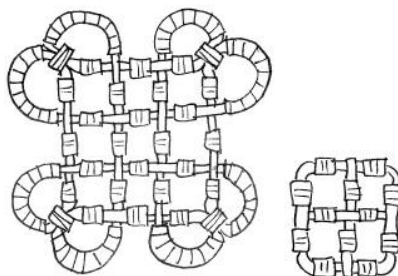
Joonis 17. Sinise mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Sinisele mütsile pronksspiraalkaunistuste valmistamisel lähtusin Mägi uurimustöös (2005) ühest Saaremaa leiust, nagu pruuni mütsi puhulgi. Pilt leiust on välja toodud pildil 9.

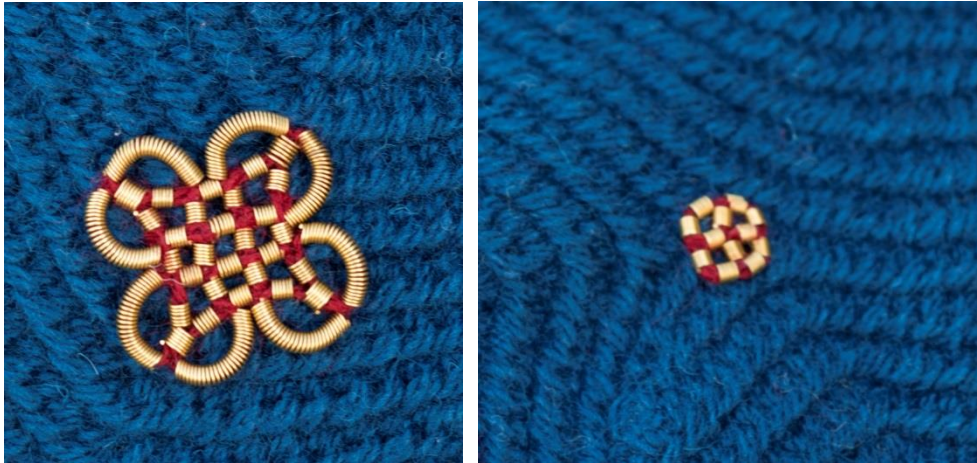

Pilt 9. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks sinisele mütsile. Põimitud pronksspiraalid Saaremaalt (Mägi 2002)

Kasutasin selle mütsi peal pronksspiraalidest kaunistusi, mis on välja toodud joonisel 18 ja pildil 10.

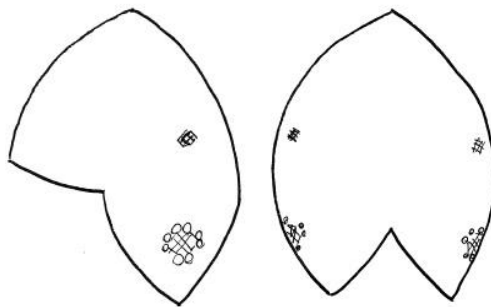

Joonis 18. Sinise mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

Pilt 10. Sinise mütsi peal olevad pronksspiraalkaunistused (Foto: Sandra Urvak)

Sinise mütsi puhul paigutasin spiraalidest kaunistused, nagu on välja toodud joonisel 19.

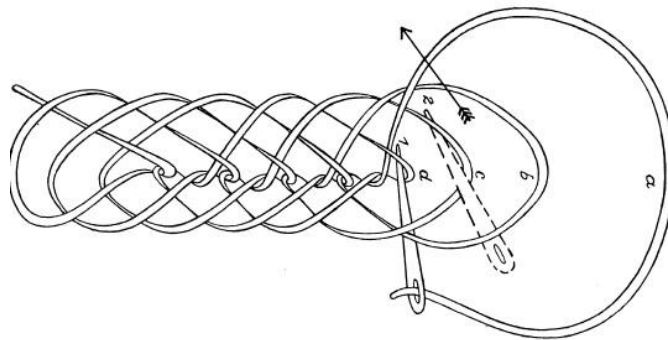
Joonis 19. Pronksspiraalkaunistuste paigutus sinisel mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

2.4 Tumehall müts

Pilt 11. Tumehall müts (Foto: Sandra Urvak)

Tumehalli mütsi puhul kasutasin nõelumise tüüpi IIIc, mis on näha joonisel 20. See tehnika on väga sarnane punase ja sinise mütsi tehnikatega (vaata jooniseid 4 lk 13 ja 14 lk 20). See tehnika tüüp on sama, mis punase mütsi puhul, kuid siin kinnitub kude rea servmistesse aasadesse.

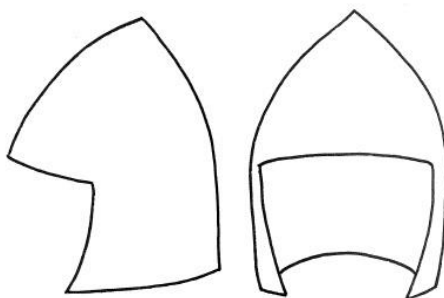
Joonis 20. Nõeltehnika tüüp IIIc (Joonis: Hald 1980)

Tumehalli mütsi lõike inspiratsiooniks võtsin A. Racineti(2009) rõiva ajaloo raamatust ühe 14. sajandi kiivri kuju (vaata pilti 12).

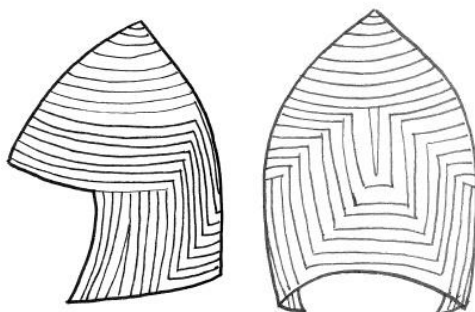
Pilt 12. Tumehalli mütsi lõike inspiratsiooniallikas, 14. sajandi kiiver (Allikas: A. Racineti 2009)

Tumehall müts on teistest mütsidest lõikeliselt veidi erinev. Sellel mütsil on kaelale ulatuv osa, nagu punasel mütsilgi (vaata joonist 5 lk 14 ja pilti 1 lk 12), kuid teise kujuga. Alt on see sirgelõikeline kahelt poolt ettepoole ulatuvate teravate tippudega. Selle mütsi lõiget vaata jooniselt 21.

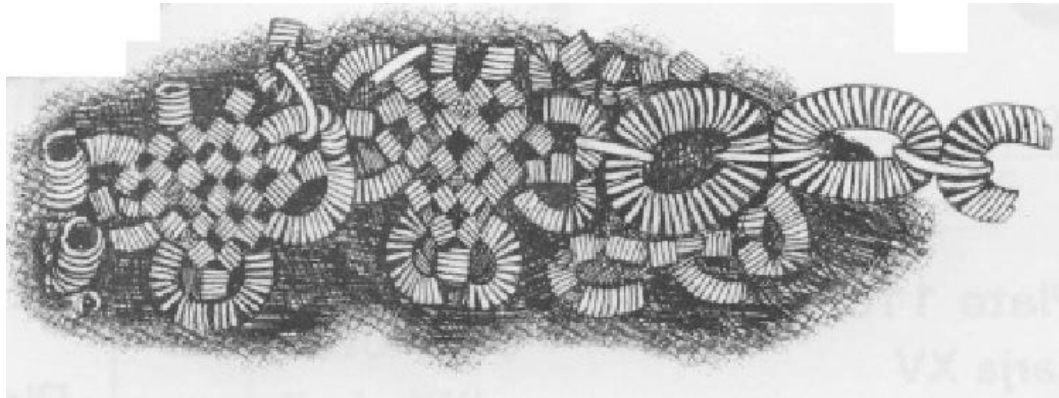
Joonis 21. Tumehalli mütsi lõige, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Tumehalli mütsi lõige ridade kaupa on toodud välja joonisel 22. Tumehallil mütsil kasutatud kasvutamise ja kahandamise võtted on välja toodud joonisel 3, lk 11.

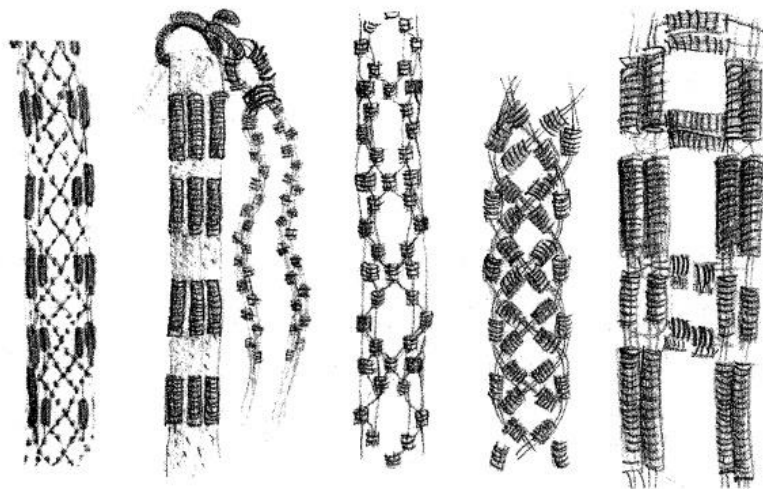

Joonis 22. Tumehalli mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Tumehallile mütsile pronksspiraalkaunistuste valmistamisel lähtusin Mägi uurimustöös (2005) ühest Saaremaa leiust, nagu pruuni ja sinise mütsi puhulgi. Joonis leiust on välja toodud pildil 13. Lisaks kasutasin Rammo uurimustöös sisalduvat Siksälä leiu joonist, mis on toodud välja pildil 14. Kasutasin neist kõige peenemat põimimisviisi.

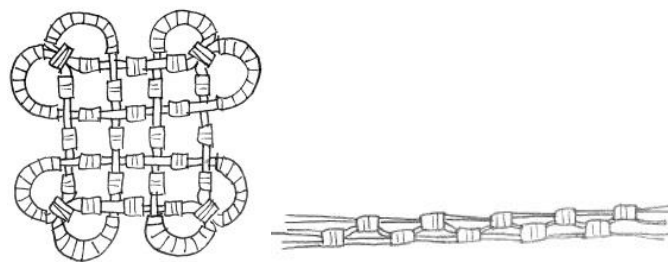

Pilt 13. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks tumehallile mütsile. Põimitud pronksspiraalid Saaremaalt (Mägi 2002)

Pilt 14. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks tumehallile mütsile. Siksälä pärgade sabad (Joonistas K. Luige) (Rammo 2005)

Kasutasin selle mütsi peal pronksspiraalidest kaunistusi, mis on välja toodud joonisel 23 ja pildil 15.

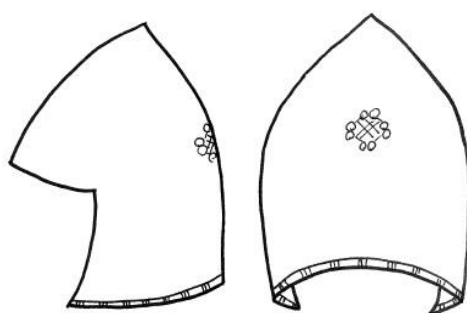

Joonis 23. Tumehalli mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

Pilt 15. Tumehalli mütsi peal olevad pronksspiraalkaunistused (Foto: Sandra Urvak)

Tumehalli mütsi puhul paigutasin spiraalidest kaunistused, nagu on välja toodud joonisel 24 ja pildil 11 (vata lk 23).

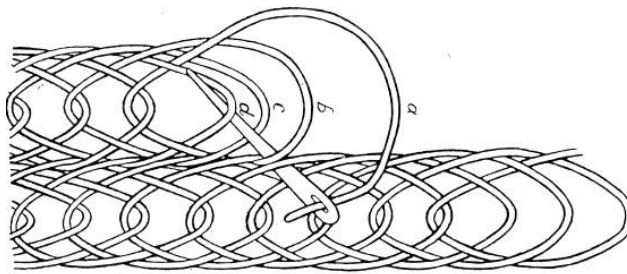
Joonis 24. Pronksspiraalkaunistuste paigutus tumehallil mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

2.5 Hall müts

Pilt 16. Hall müts (Foto: Sandra Urvak)

Halli mütsi puhul kasutasin nõelumise tüüpi IIIb, mis on näha joonisel 25. See tehnika sarnaneb pruuni mütsi tehnikaga (vaata joonist 9 lk 16).

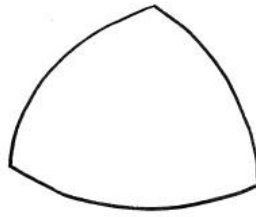
Joonis 25. Nõeltehnika tüüp IIIb (Joonis: Hald 1980)

Halli mütsi lõike inspiratsiooniks võtsin M. Leventoni (2008) rõiva ajaloo raamatust 9. – 12. sajandi lihtsamalõikelised teravatipulised kiivrite kujud (vaata pilti 17).

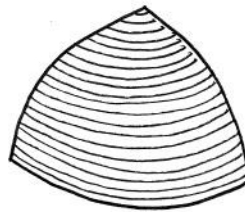
Pilt 17. Halli mütsi lõike inspiratsiooniallikas, 9. - 12. sajandi kiivrid (Allikas: A. Racineti 2009)

Hall müts on lihtne servast sirgelõikeline müts. Halli mütsi lõige on näha joonisel 26.

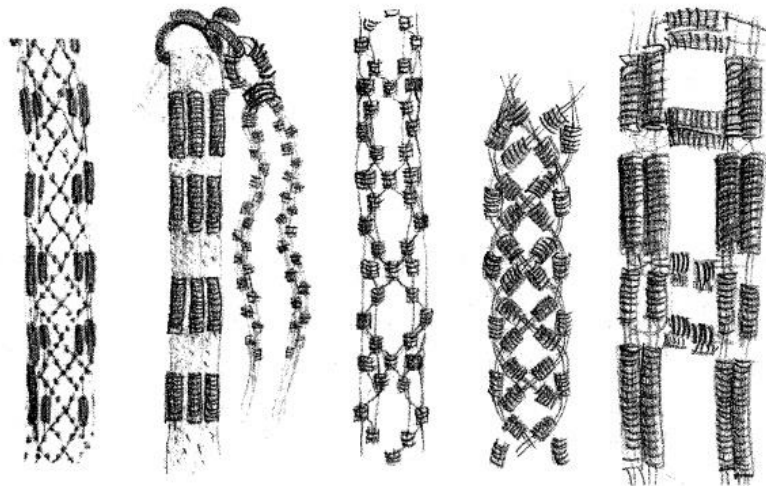
Joonis 26. Halli mütsi lõige, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Halli mütsi lõige ridade kaupa on toodud välja joonisel 27.

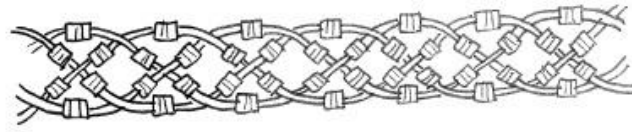
Joonis 27. Halli mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Hallile mütsile pronksspiraalkaunistuste valmistamisel lähtusin Rammo uurimustöös sisalduvat Siksälä leiu joonist, mis on toodud välja pildil 18. Kasutasin neist paremalt teist põimimisviisi.

Pilt 18. Inspiratsiooniallikas pronksspiraalkaunistuste valmistamiseks hallile mütsile. Siksälä pärgade sabad (Joonistas K. Luige) (Rammo 2005)

Kasutasin selle mütsi peal pronksspiraalidest kaunistusi, mis on välja toodud joonisel 28 ja pildil 19.

Joonis 28. Halli mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

Pilt 19. Halli mütsi peal olevad pronksspiraalkaunistused (Foto: Sandra Urvak)

Halli mütsi puhul paigutasin spiraalidest kaunistused, nagu on välja toodud joonisel 29 ja pildil 16.

Joonis 29. Pronksspiraalkaunistuste paigutus hallil mütsil, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

2.6 Hinnakalkulatsioon

Töötasu arvutan miinimumpalga järgi, arvestades töötasu sisse kõik maksud. Kõigepealt arvutan materjalikulu mis on lõnga puhul 4€/100g ja traadi puhul 0,17€/m. Seejärel arvutan toote lõpphinna, mis koosneb tööandja kogukulust ja materjalikulust. Kui ma olen iseenda tööandja, maksan nii tööandja kui ka töötaja maksud. Kõik palgaga seonduvad arvutused tegin internetis palgakalkulaator 2015 <http://palk.crew.ee/> järgi. Andmed asuvad alljärgnevas tabelis.

	Punane müts	Pruun müts	Sinine müts	Tumehall müts	Hall müts
Lõnga kogus	114g	91g	118g	100g	72g
Lõnga hind	4,56€	3,64€	4,72€	4€	2,88€
Lühemate spiraalide kogus	288	72	72	168	534
Pikemate spiraalide kogus	48	16	16	8	-
Lühikeste laiemate spiraalide kogus	-	4	8	4	-
Traadi kulu	31m ja 68cm	9m ja 17,6cm	9m ja 47,2cm	13m ja 97,6cm	37m ja 38cm
Traadi hind	5,3856€	1,55992€	1,61024€	2,37592€	6,3546€
Materjali kulu hind	9,9456€	5,19992€	6,33024€	6,37592€	9,2346€
Töötunnid	46h	25h	27,5h	33,5h	28,5h
Kogukulu tööandjale töötasu eest	143,98€	78,25€	86,075€	104,855€	89,205€
Toote lõpphind	154€	84€	93€	112€	99€

Kõikide mütside nõelumisele läks mul aega u. 138 tundi ja 500 grammi lõnga. Kaunistustele kulus u. 22 ja pool tundi, 1134 lühemat spiraali, 88 pikemat spiraali ja 16 laiemat lühikest spiraali. Kokku kulus 101m ja 68,40cm messingtraati.

Käesolevate arvutuste kohaselt varieerub selliste mütside hind 83-154€. See pole mütside poehind, kuna minupakutud hinnale lisandub käibemaks ja pood paneb tootele ka oma summa otsa. Selliste hindadega mütsi on tänapäeva Eestis väga raske maha müüa. Töö hind nende juures on aga arvutatud miinimumpalga järgi, mis võib korraliku töö puhul väheks jääda. Siin tekib lõhe töö tegeliku väärtuse ja müüdava eseme hinna vahel. Praegustes tingimusteks tuleks selliste mütside toodeteks arendamisel kvaliteeti säilitades mütside valmistamise tööaega vähendada. Seda saab saavutada mitmete võtetega. Jämedam lõng jätab koe suurema ja sellevõrra väheneb nõelutavate ridade arv. Kui valida lihtsakoelisem nõelumise tehnika, jääb kude õhem ja nõelumine läheb kiiremalt. Ka lihtsamate ja väiksemate lõigete valimine vähendab nõelutavat tööd ja kiirendab tööprotsessi. Kasutades väiksemaid ja lihtsamaid ponksspiraalkaunistusi, saab ka aega ja materjali kokku hoida. Mütsi saab ka pedagoogilistel eesmärkidel ära kasutada. Nende järgi saab koostada erinevaid õppematerjale, nii lihtsamaid algõpetusi kui ka keerukamate võtetega eseme valmistamise juhendeid.

KOKKUVÕTE

Selle töö käigus valmis kollektsioon viiest meestemütsist. Mütside valmistamise tehnikaks on nõeltehnika ja kaunistatud on need pronksspiraalidest põimitud kaunistustega. Iga müts on erineva kujuga, kuid neid ühendavad teravate tippude kasutus. Igal mütsil on kasutatud erinevat nõelumise tehnikat, mis jätab iga mütsi pinna erineva tekstuuriga. Mütside värvid on erinevad, kuid sobivad omavahel kokku. Pronksspiraalkaunistused on valdavalt erineva kujuga, kuid sarnaste põimimisviisidega, mis on ka ühendavaks lüliks mütside vahel.

Lõputöö kirjalik osa on jaotatud kahte ossa. Esimene osa „Tehnikad“ räägib nõeltehnika ja pronksspiraalide valmistamise iseloomust, ajaloost ja kasutusvaldkonnast. Teine osa „Meestemütside kollektsioon“ see osa räägib nõeltehnikas mütside teostamisest. Teise osa alguses on ära toodud inspiratsiooniallikad ja kirjeldatud mütside üldisi ja ühiseid omadusi. Järgnevalt on alapeatükkides välja toodud kollektsiooni valmistamine mütside kaupa. Viimane alapeatükk räägib materjali- ja ajakulust ning hinna kalkulatsioonist.

Töö eesmärk oli järgi proovida, ka nõeltehnikas valmistatud mütsi on mõttekas teha toodeteks, mis on müügile suunatud. Praegusel kujul on need müügiks liiga kallid. Sellisel juhul tuleks nende tööaega vähendada. Mütsi saab ka pedagoogilistel eesmärkidel ära kasutada, koostades nõeltehnika kohta õppematerjale ja mütside valmistamise juhendeid. Kollektsiooni valmimise isiklikuks eesmärgiks oli iseennast täiendada ja nõeltehnika eripärasid tundma õppida. Valisin valmistatavateks esemeteks mütsid, mida ma varem valmistanud polnud ning õppisin kasutama nende juures nõeltehnikale omaseid võtteid, et teha neile omapäraseid kujud. Kasutasin iga mütsi puhul erinevat tehnikat, et tunda nende iseloomi ning põimisin kaunistusteks pronksspiraale, nähes kui palju erinevaid kaunistamise viise need võimaldavad. Mütside valmimise käigus ei avastanud ma kõigest nõeltehnika eripärasid ja võimalusi, vaid avastasin ka ettetulevaid takistusi ja kitsaskohti. Töö käigus omastasin kõik vajalikud teadmised ja oskused, et valmistada mütsid nii, nagu need kavandatud olid. Kokkuvõtteks olen ma enda oskusi ja teadmisi käesoleva töö

käigus oluliselt arendanud ning oskan nüüd olukordi paremini ette kujutada, takistusi vältida ja õigeid võtteid kasutada. Kindlasti peaksin nõelumisega edasi tegelema, et omandatud oskused säiliks. Edasiste raskuste tekkimisel tuleb abiks, kui teiste nõeltehnikat oskavate inimeste käest nõu küsida.

Kokkuvõtteks tahan tänada oma juhendajat Ave Matsinit, kes on mind selle töö juures palju abistanud ja toeks olnud. Tänada sooviksin ka Haapsalu muinasklubi Rotelevikut, kes on mind oma tegemistega inspireerinud ning juhatanud muinastekstiilide ja nõeltehnika juurde.

KASUTATUD MATERJALID

Kasutatud kirjandus

Hald, M. 1980. *Ancient Danish textiles from bogs and burials*. The National Museum of Denmark.

Peets, J. 1992. Eesti arheoloogilised tekstiilid kalmetest ja peitleidudest III–XVI saj. [Magistritöö]. Tartu. Käsikiri TÜ raamatukogus.

Leventon, M. 2008. *Mida kanti, millal kanti*. kirjastus Tänapäev

Mägi, M. 2002. *At the Crossroads of Space and Time. Graves, Changing Society and Ideology on Saaremaa (Ösel), 9th–13th centuries AD*.

http://www.academia.edu/1978969/Magi_M._2002._At_the_Crossroads_of_Space_and_Time._Graves_Changing_Society_and_Ideology_on_Saaremaa_Osel_9th-13th_centuries_AD#1
(17.05.2014)

Racinet, A. 2009. *The costume history*. Taschen

Rammo, R. 2005. *Pronksspiraalkaunistused rõivastel Eesti haualeidude põhjal 11. – 14./15. Sajandil*. [Peaseminaritöö]. Tartu http://www.arheo.ut.ee/docs/Riina_Rammo_bakalaureus.pdf
(17.05.2014)

Sohv, M. 2004. *Nõeltehnika uus elu*. [Lõputöö]

Thiel, E. 1980. *Geschichte des Kostümes*.

Eesti muuseumide veebivärv MUIS <http://www.muis.ee/>

Fotod lõputööst

Sandra Urvak

LISAD

Lisa 1. Inspiratsiooniallikad

Lisa 1. Pilt 1. Miniatuur 14. sajandi euroopa moest (Allikas: E. Thiel 1980)

Lisa 1. Pilt 2. Kapuutsid 14. sajandi euroopa moes (Allikas: A. Racineti 2009)

Lisa 1. Pilt 3. Kiivrid 14. sajandi euroopa moes (Allikas: A. Racineti 2009)

Lisa 1. Pilt 4. Kiivrid 14. – 15. sajandi euroopa moes (Allikas: A. Racineti 2009)

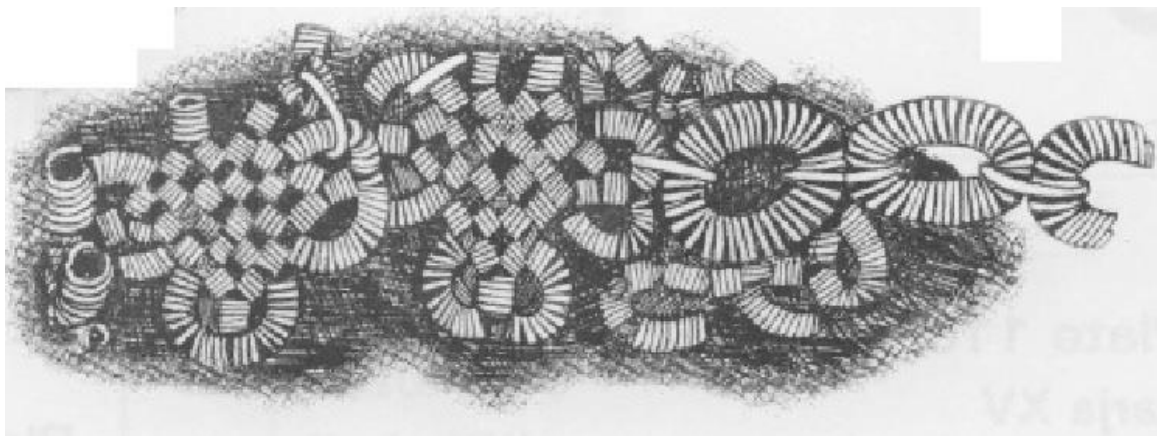
Lisa 1. Pilt 5. Kiivrid 16. sajandi euroopa moes (Allikas: A. Racineti 2009)

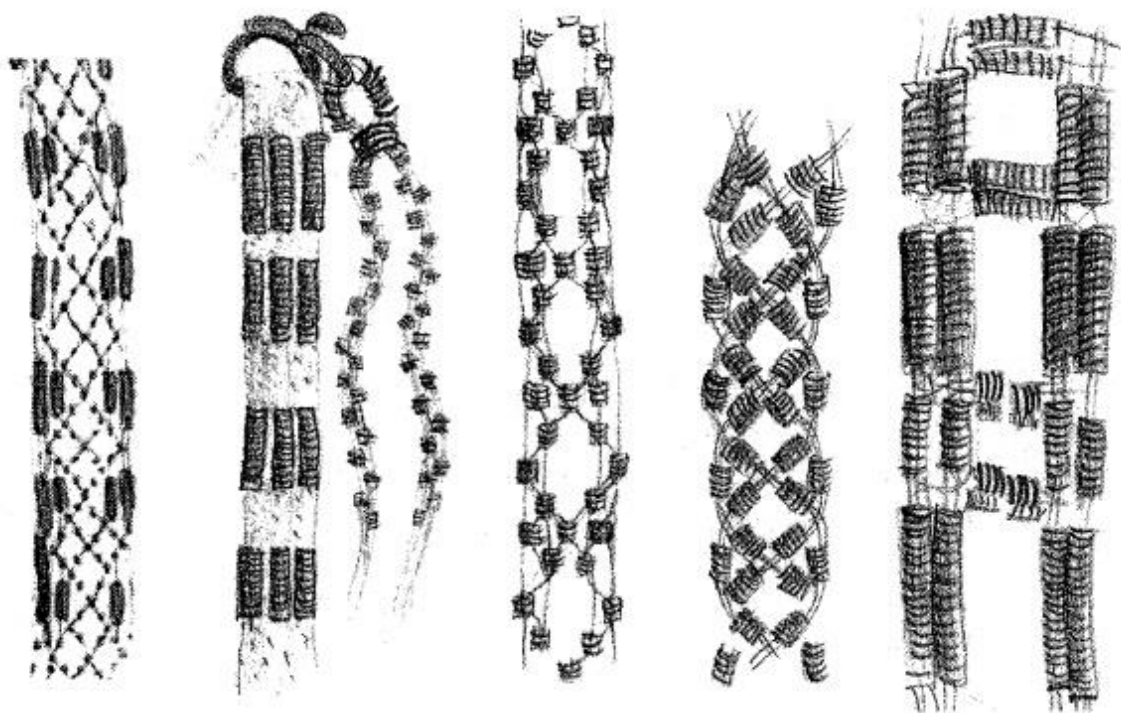
Lisa 1. Pilt 6. Nõeltehnika kindad ERM 558

Lisa 1. Pilt 7. Põimitud pronksspiraalid Saaremaalt (Mägi 2002)

Lisa 1. Pilt 8. Siksälä pärgade sabad (Joonistas K. Luige) (Rammo 2005)

Lisa 2. Kavandid

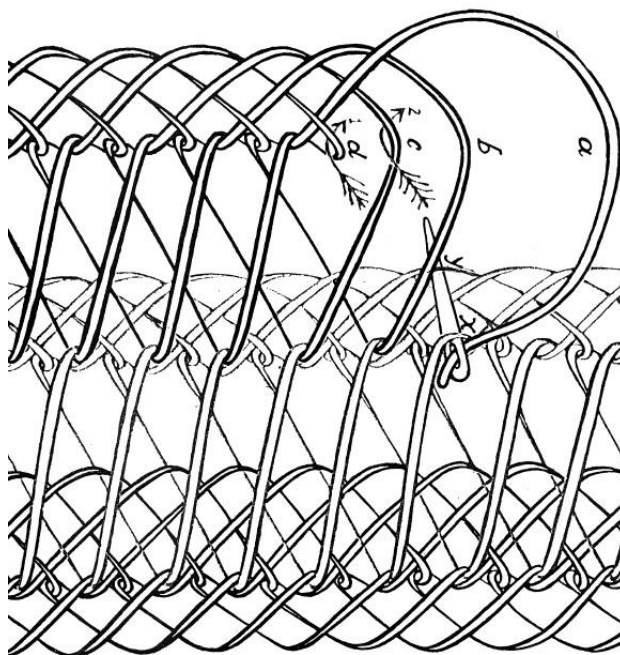

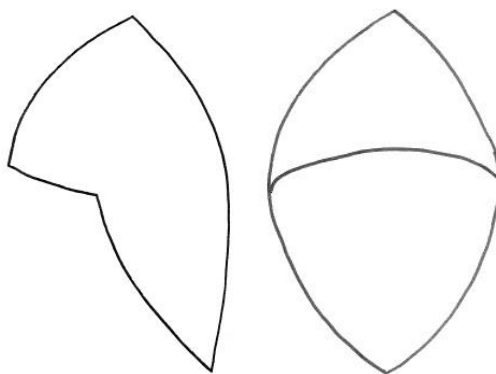
Lisa 3. Mütside joonised

Lisa 3.1. Punase mütsi joonised

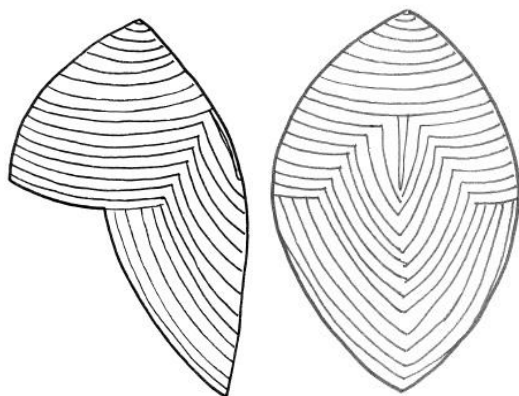
Lisa 3.1. Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IIIc (Joonis: Hald 1980)

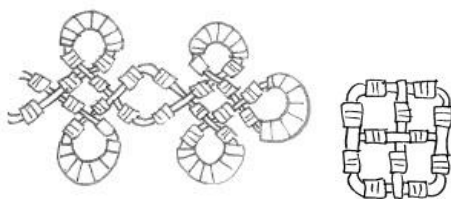
Lisa 3.1. Joonis 2. Punase mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

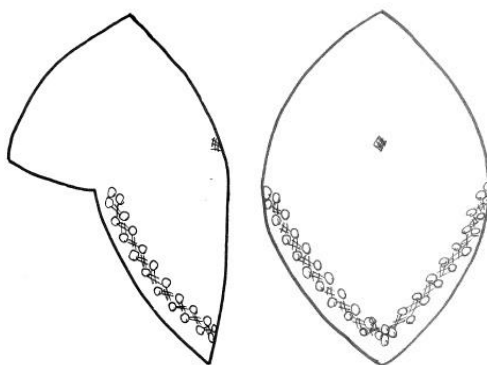
Lisa 3.1. Joonis 3. Punase mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.1. Joonis 4. Punase mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

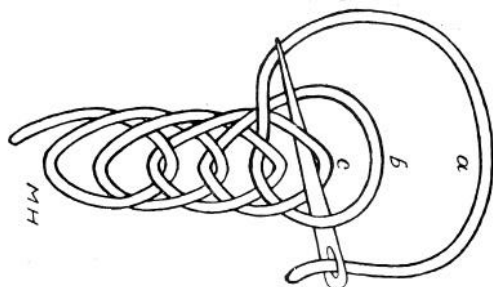

Lisa 3.1. Joonis 5. Pronksspiraalkaunistuste paigutus punasel mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

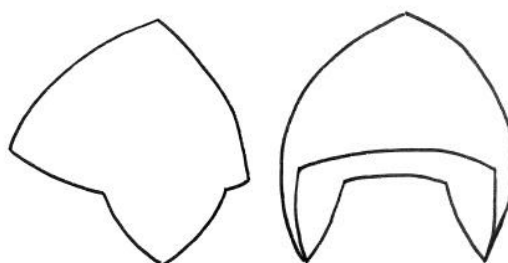

Lisa 3.2. Pruuni mütsi joonised

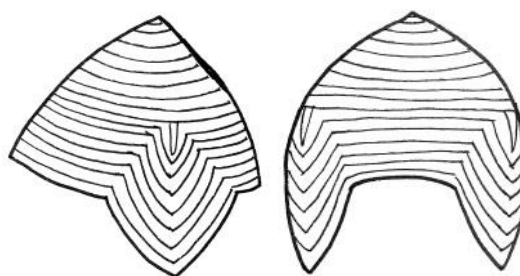
Lisa 3.2. Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IIa (Joonis: Hald 1980)

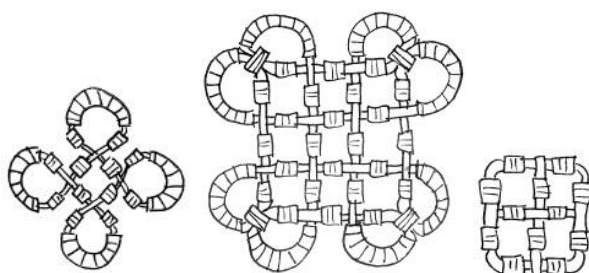
Lisa 3.2. Joonis 2. Pruuni mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

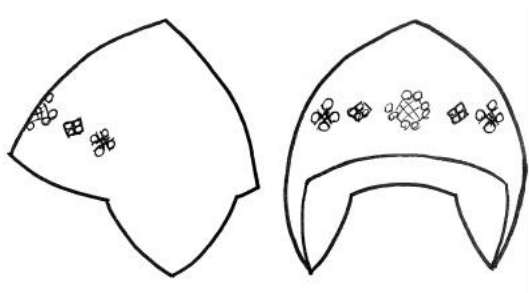
Lisa 3.2. Joonis 3. Pruuni mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.2. Joonis 4. Pruuni mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

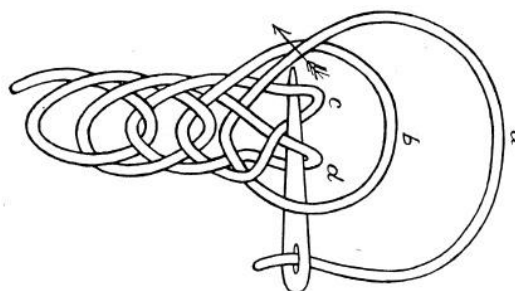

Lisa 3.2. Joonis 5. Pronksspiraalkaunistuste paigutus pruunil mütsil, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

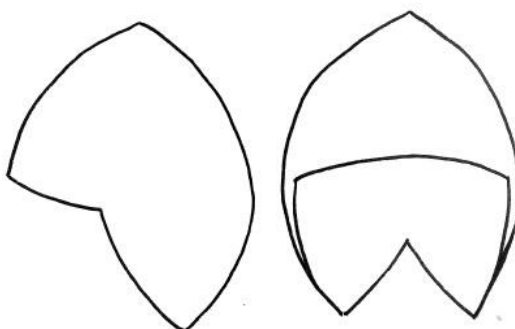

Lisa 3.3. Sinise mütsi joonised

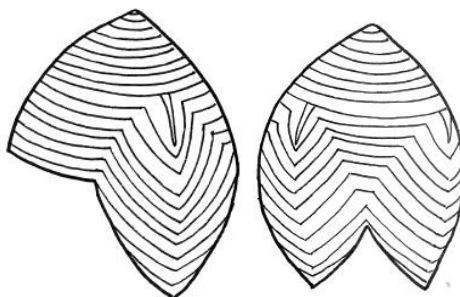
Lisa 3.3. Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IIb (Joonis: Hald 1980)

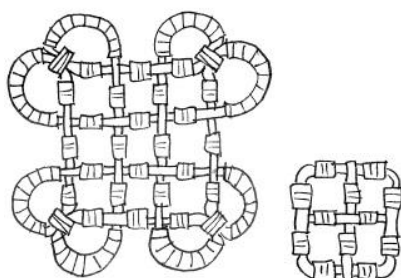
Lisa 3.3. Joonis 2. Sinise mütsi lõige, vaated külje pealt ja eest (Joonis: Kärt Aedviir)

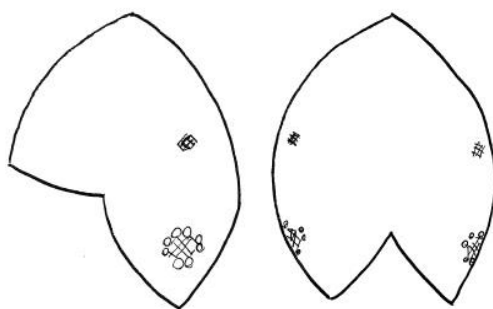
Lisa 3.3. Joonis 3. Sinise mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.3. Joonis 4. Sinise mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

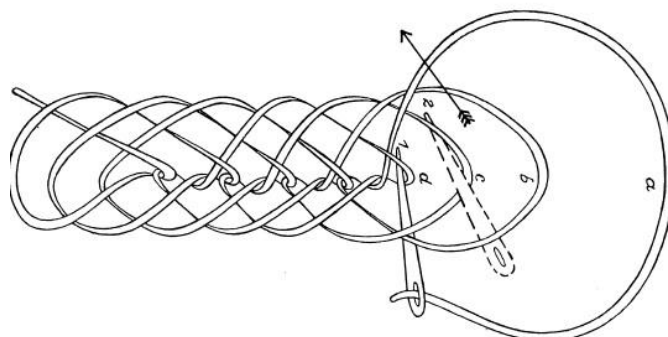

Lisa 3.3. Joonis 5. Pronksspiraalkaunistuste paigutus sinisel mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

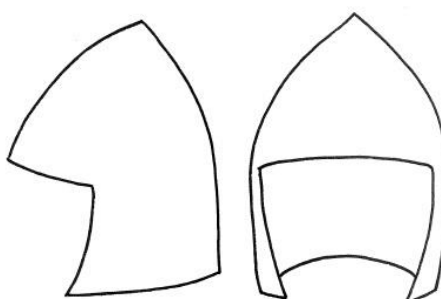

Lisa 3.4. Tumehalli mütsi joonised

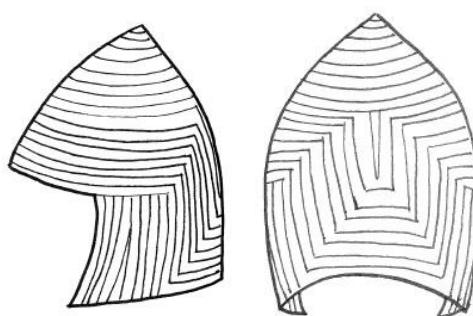
Lisa 3.4. Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IIIc (Joonis: Hald 1980)

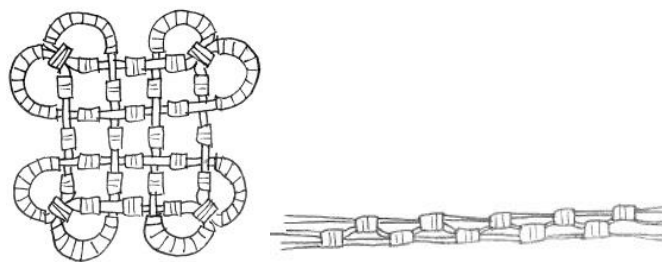
Lisa 3.4. Joonis 2. Tumehalli mütsi lõige, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

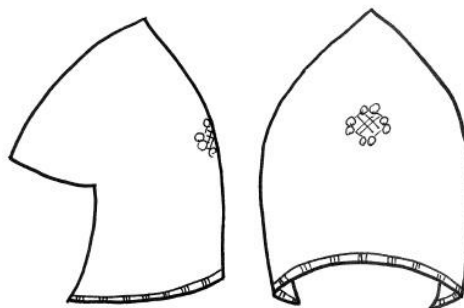
Lisa 3.4. Joonis 3. Tumehalli mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.4. Joonis 4. Tumehalli mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

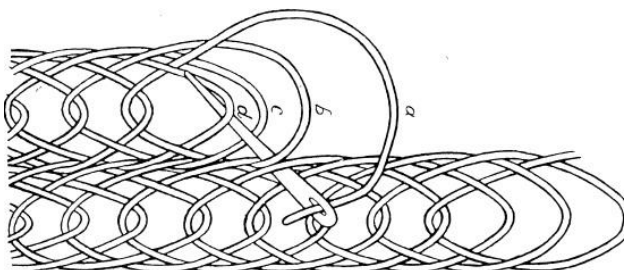

Lisa 3.4. Joonis 5. Pronksspiraalkaunistuste paigutus tumehallil mütsil, vaated külje pealt ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.5. Halli mütsi joonised

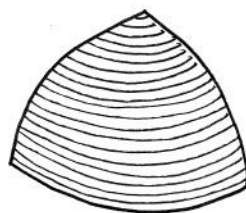
Lisa 3.5. Joonis 1. Nõeltehnika tüüp IIIb (Joonis: Hald 1980)

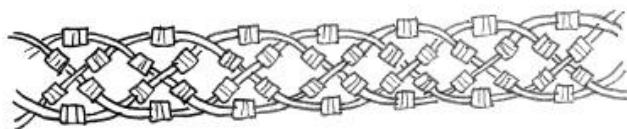
Lisa 3.5 Joonis 2. Halli mütsi lõige, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

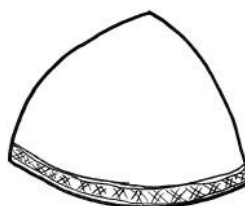
Lisa 3.5. Joonis 3. Halli mütsi lõige nõelumisridade kaupa, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.5. Joonis 4. Halli mütsi peal kasutatavad pronksspiraalkaunistused. (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 3.5. Joonis 5. Pronksspiraalkaunistuste paigutus hallil mütsil, vaade külje pealt, eest ja tagant (Joonis: Kärt Aedviir)

Lisa 4. Fotod mütsidest

Lisa 4. Pilt 1. Punane müts (Allikas: Sandra Urvak)

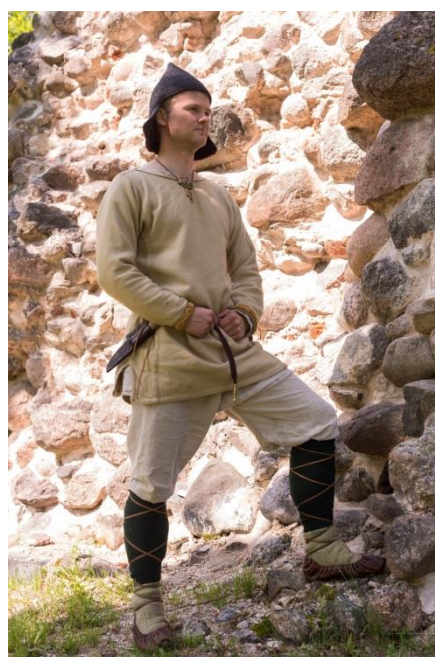
Lisa 4. Pilt 2. Pruun müts (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 3. Sinine müts (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 4. Tumehall müts (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 5. Hall müts (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 6. Mütsid (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 7. Mütsid (Allikas: Sandra Urvak)

Lisa 4. Pilt 8. Mütsid (Allikas: Sandra Urvak)

SUMMARY

For this project I completed a set of five men's hats realized in the nalbinding technique. Nalbinding is a very old and almost forgotten technique in Estonia, but thanks to handicrafts, archeologists and history enthusiasts it has re-emerged. I was taught nalbinding by Marika Matvei in 2008, when I became interested in prehistoric crafts. After that my studies continued under the guidance of Viivika Riie and Ave Matsin.

The hats are nalbanded and decorated with ornaments of bronze spirals. Each hat is shaped differently but what they all have in common is the use of pointy tips. A different nalbinding technique was used for every hat. The hats differ in colour but go well together. The bronze ornaments are mostly shaped differently but bound similarly which serves as a connecting link between the hats.

The first chapter explains the spread of nalbinding and of making ornamental bronze spirals, the era and the ways of the technique. The second chapter centers on the product development side, bringing out the sources of inspiration and describing the work process

The purpose of creating the collections was to find out, if it is possible to make the hats as product design project and sell them afterwards. I chose to design hats because I have never done any before, and I learned to use methods specific to nalbinding to give them original shapes. I used a different technique for every hat to feel their peculiarities and I entwined bronze spirals, seeing that they allow for a number of ways to decorate. The hats, as they are, are too expensive to create them as selling products. The hats can be used to create various materials to teach nalbinding.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _Kärt Aedviir_____,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

___Nõeltehnikas meestemütside kollektsioon_____,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _Ave Matsin_____,

(juhendaja nimi)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **23.04.2015**